

Guía Docente				
Datos Identificativos				2020/21
Asignatura (*)	Atención temperá		Código	652G01033
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Terceiro	Optativa	4.5
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Psicoloxía			
Coordinación	Dumitru , Adina Claudia		Correo electrónico	adina.dumitru@udc.es
Profesorado	Dumitru , Adina Claudia		Correo electrónico	adina.dumitru@udc.es
	Vieites Lestón, Tania			t.vieites@udc.es
Web				
Descrición xeral	O desenvolvemento das persoas depende da estimulación temperá que se proporciona ao longo dos primeiros anos de vida dado que o que ocorre no primeiro período da infancia é importante para as etapas posteriores; por isto para lograr o máximo desenvolvemento e a integración escolar e social de todas as criaturas, con ou sen dificultades, débese optar por unha intervención de carácter interdisciplinar e preventiva que atenda de maneira global as súas necesidades. Así, a atención temperá supón ir sentando as bases do desenvolvemento procurando o aproveitamento ao máximo de todas as capacidades, para a mellora do proceso de aprendizaxe.			

Plan de continxencia	1. Modificacións nos contidos Non se realizarán cambios 2. Metodoloxías *Metodoloxías docentes que se manteñen - Sesión maxistral - Aprendizaxe colaborativo - Presentación oral (computa na avaliación) - Resúmen reflexivo (computa na avaliación) - Mapa conceptual - Proba obxetiva (computa na avaliación) *Metodoloxías docentes que se modifican Ninguna, aínda que se é necesario, todas as actividades levaranse a cabo practicamente. 3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado ? Correo electrónico: dúas veces por semana. Utilízase para facer consultas, solicitar reunións virtuais para resolver dúbidas ou facer un seguimento do traballo tutelado. ? Moodle: Dúas veces por semana. ? Teams: 1 sesión semanal en grupo para avanzar no contido teórico e traballo tutelado na franxa horaria asignada á materia no calendario de aulas do profesorado 4. Modificacións na avaliación As metodoloxías de avaliación non se modificarán e realizaranse de maneira virtual de ser necesario. *Observacións de avaliación: Mantéñense as mesmas que figuran na guía docente, salvo que: As referencias ao cómputo de asistencia, que soamente se realizará respecto das sesións que foron presenciais ata o momento da súa suspensión. 1. Situacións A) Alumnado con dedicación completa: a) Asistencia/participación nas actividades de clase mínima de 80%: b) Elaboración e presentación de traballos en pequeno grupo (100%). B) Alumnado con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, segundo establece a "NORMA QUE REGULA O RÉXIME DE DEDICACIÓN AO ESTUDO DÚAS ESTUDANTES DE GRAO NA UDC (Arts. 2.3; 3. b e 4.5) (29/5/212): Asistencia/participación nas actividades de clase mínima de 80%: a) Elaboración e presentación de traballos en pequeno grupo (100%). 5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía
-----------------------------	---

Non se fixeron modificacións

Competencias do título

Código	Competencias do título
A1	Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no período de 0-6, no contexto familiar, social e escolar.
A2	Coñecer os desenvolvementos da psicoloxía evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6.
A3	Coñecer os fundamentos de atención temperá.
A4	Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.
A7	Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.
A9	Adquirir recursos para favorecer a integración educativa de estudantes con dificultades.
A15	Coñecer os principios básicos dun desenvolvemento e comportamento saudables.
A16	Identificar trastornos no sono, a alimentación, o desenvolvemento psicomotor, a atención e a percepción auditiva e visual.
A17	Colaborar cos profesionais especializados para solucionar ditos trastornos.
A29	Valorar a importancia do traballo en equipo.
B1	Aprender a aprender.
B4	Traballar de forma autónoma con iniciativa e espírito emprendedor.
B5	Traballar de forma colaborativa.
B9	Autonomía na aprendizaxe.
B18	Capacidade para relacionarse positivamente con outras persoas.
B24	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias do título		
Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no período de 0-6, no contexto familiar, social e escolar.	A1		
Coñecer os desenvolvementos da psicoloxía evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6	A2		
Coñecer os fundamentos de atención temperá	A3		
Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas	A4		
Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.	A7		
Adquirir recursos para favorecer a integración educativa de estudantes con dificultades.	A9		
Identificar trastornos no sono, a alimentación, o desenvolvemento psicomotor, a atención e a percepción auditiva e visual.	A16		
Colaborar cos profesionais especializados para solucionar ditos trastornos.	A17		
Valorar a importancia do traballo en equipo	A29	B5 B18 B24	
Aprender a aprender		B1	
Traballar de forma autónoma con iniciativa e espírito emprendedor		B4	
Autonomía na aprendizaxe		B9	
Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida			C3
Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.			C8
Desenvolver actitudes favorábeis ao desenvolvemento sostíbel	A15		C4

Contidos

Temas	Subtemas
-------	----------

1. A Atención Temprá: conceptualización, niveis e marco legal.	1. Bases conceptuais e principios básicos da Atención Temprá. 2. Modelos explicativos do desenvolvemento 3. O papel do apego no desenvolvemento infantil 4. Trauma infantil e desenvolvemento 5. Necesidades de desenvolvemento. Ámbitos ou niveis de Intervención. 4. Servizos e axentes de actuación
2. A Atención Temprá e a prevención desde o ámbito da educación infantil: mellorando o perfil evolutivo das nenas e nenos.	1. A Atención Temprá desde o ámbito educativo. 2. O papel dos servizos educativos. 3. Necesidades educativas especiais e barreras para a presenza, o aprendizaxe y a participación. 4. A prevención de dificultades e a estimulación na escola infantil. 5. Ou xogo na natureza e ou seu papel na prevención de dificultades.
3. A avaliación en Atención Temprá para a análise e seguimento do desenvolvemento infantil.	1. Avaliar para optimizar o benestar infantil e familiar. 2. Instrumentos e técnicas básicas para a avaliación, a reflexión e a innovación educativa.
4. Contexto familiar e Atención Temprá	1. O sistema familiar como contexto de desenvolvemento e aprendizaxe. 2. O sistema familiar e reaccións ante a discapacidade ou as necesidades especiais. 3. Modelos teóricos da intervención centrados nas familias. 4. Intervención psicoeducativa centrada no contexto familiar ou no fortalecemento da familia. 5. Relación entre a familia e a escola

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	C4	3	0	3
Sesión maxistral	A1 A3	10	0	10
Aprendizaxe colaborativa	A2 A4 A7 A9 A16 A29 B5 B18 B24	12	24	36
Presentación oral	A15 B9 C3	6	12	18
Resumo	A17 B1 B4 C8	0	20	20
Lecturas	A3 A15 B1 B4 C8	0	10	10
Proba obxectiva	A2 A3 A9 A15	1	4	5
Mapa conceptual	A1 A3 A4	0	6	6
Atención personalizada		4.5	0	4.5
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado				

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Actividades iniciais	Actividades que se levan a cabo a fin de coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións que posúe o alumnado para obter información relevante que permita articular a docencia a fin de favorecer aprendizaxes eficaces e significativos, que partan dos saberes previos do alumnado.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución de algunhas preguntas dirixidas ao alumnado, coa finalidade de transmitir os contidos da materia e facilitar a construción da aprendizaxe.
Aprendizaxe colaborativa	Conxunto de procedementos de ensino-aprendizaxe guiados de forma presencial e/ou apoiados con tecnoloxías da información e as comunicacións, que se basean na organización da clase en pequenos grupos nos que o alumnado traballa conxuntamente na resolución de tarefas asignadas polo profesorado para optimizar a súa propia aprendizaxe e a dos outros membros do grupo.

Presentación oral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais, por parte dos grupos de traballo sobre algún dos contidos da materia para optimizar a aprendizaxe individual e do grupo-clase.
Resumo	Síntese dalgúns dos temas da materia coa finalidade de facilitar a comprensión do texto e a concentración persoal sobre o material obxecto de estudo.
Lecturas	Realización individual de lecturas co obxectivo de asimilar os contidos da materia.
Proba obxectiva	A proba obxectiva da materia consistirá nunha serie de preguntas nas que o alumno deberá utilizar os coñecementos adquiridos na materia ao longo do curso.
Mapa conceptual	Técnica de traballo individual que consiste en establecer relacións entre os conceptos clave duns contidos.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe colaborativa	A atención personalizada realizarase tanto no escenario da aula como en tutorías. Consistirá en guiar e tutelar o proceso da aprendizaxe dos grupos de traballo nas distintas actividades de tipo teórico e práctico e na elaboración dos informes pertinentes. Todo isto se fará coa finalidade de facilitar que o alumnado comprenda significativamente a información, a integre na súa estrutura de coñecementos e se implique activamente.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Presentación oral	A15 B9 C3	Exposición verbal sobre distintas temáticas con interacción entre o alumnado e profesorado, propondo cuestións para o debate e a participación. Valoraranse tanto os aspectos formais como os de contido.	20
Resumo	A17 B1 B4 C8	Síntese individual de algún dos temas da materia. Entregarase a través da plataforma moodle, segundo o calendario establecido ao inicio do curso.	10
Proba obxectiva	A2 A3 A9 A15	A proba obxectiva da materia consistirá nunha serie de preguntas nas que o alumno deberá utilizar os coñecementos adquiridos na materia ao longo do curso.	70

Observacións avaliación

1ª CONVOCATORIA. 1ª OPORTUNIDADE

Dependendo da asistencia continuada ou non as clases, hai dúas modalidades de seguir a materia de ?Atención Temperá? que determinan dous modos diferentes de avaliación: Modalidade

A: Avaliación Continua e Modalidade B de Avaliación Final

? Modalidade A:

Avaliación Continua.

Nesta modalidade levarase a cabo unha avaliación de tipo procesual consistente na realización dunha serie de actividades e prácticas dos contidos da materia realizadas en grupo co seguimento periódico das mesmas.

Por

tanto será obrigatoria a asistencia ás clases (como mínimo o 85% das horas presenciais, é dicir, só se poderá faltar un máximo de 4 módulos no cuadrimestre, en caso contrario deberase optar pola modalidade B), sendo imprescindible ademais a participación activa e continuada por parte do alumnado no grupo de traballo na aula (no caso de non ser así contabilizarase como unha ausencia). Esta avaliación levarase a cabo a partir de:

- a) as achegas do grupo de estudantes que serán presentadas nun dossier ou carpeta de traballo que incluíra as actividades-prácticas do grupo. Para superar satisfactoriamente a materia será necesario realizar todas as actividades e prácticas propostas e participar no traballo non presencial como mínimo nun 85% das horas realizadas. Isto suporá como máximo un 70% da cualificación.
- b) a exposición oral sobre os contidos teórico-prácticos da materia a determinar no grupo clase. Isto representa como máximo un 20% da cualificación.
- c) síntese-esquema ou mapa conceptual individual dos contidos de cada un dos temas presentados. (10% da cualificación)

Para superar satisfactoriamente a materia será necesario presentar e participar de todas as actividades e tarefas propostas para cada tema mencionadas non puntos a, b e c.

? Modalidade B: Avaliación Final.

Para aquel alumnado que non asista ao 85% das horas presenciais ou con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, a

nota final virá determinada por unha proba final escrita dos contidos teórico-prácticos da materia.

1ª CONVOCATORIA: 2ª OPORTUNIDADE

Na Modalidade A terase que volver a presentar as actividades e tarefas propostas para cada tema. Na Modalidade B a avaliación realizarase segundo o sinalado para a 1ª oportunidade.

OUTRAS CONVOCATORIAS

Nas restantes convocatorias seguirase a Modalidade B de avaliación final, isto é proba escrita dos contidos teórico-prácticos da materia do curso académico correspondente

Bibliografía básica

- Albaladejo, M. (2010). Cómo decirlo. Entrevistas eficaces en el ámbito educativo.. Barcelona: Graó
- Alpi L. (2003). Adaptación a la escuela infantil: niños, familias y educadores al comenzar la escuela.. Madrid: Narcea.
- Altimir, D. (2010). ¿Cómo escuchar a la infancia?. Barcelona: Octaedro
- Aranda, R. E. (Coord.) (2008). Atención temprana en educación infantil. Madrid: Wolters Kluwer
- Asociación Galega de Atención Temprá -AGAT (2005). Documento Marco. Unha proposta aberta para a mellora da Atención Temprá. Asociación Galega de Atención Temprá -AGAT
- Bonilla Morales, E. (2008). El principito en el reino perdido: una experiencia en atención temprana. . Fundación Alpe Acondroplasia
- Cabanellas, I. et al. (2007). Ritmos infantiles: tejidos de un paisaje interior. Barcelona: Octaedro
- Candell, I. (1998). Atención temprana. Aspectos teóricos y delimitaciones conceptuales. Revista de Atención Temprana, 1, 9-15.
- Candell, I. (2005). Elaboración de un programa de atención temprana.. Revista de Investigación Psicoeducativa, 3 (3), 14-40.
- Clemente Fuentes, J.M. e Sáez Nieto, J.M. (2005). Modelo de evaluación para la Educación Infantil.. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia, Instituto Nacional de Evaluación y Calidad del Sistema Ed
- Croll, P. (2000). La observación sistemática en el aula.. Madrid: La Muralla
- David, M. e Appell, G. (2010). Lóczy, una insólita atención persoal.. Barcelona: Octaedro
- Díaz Quintero, M.M. (2008). Atención temprana y desarrollo infantil. Almería: Asociación Procompal de Profesores Comprometidos con Almería
- Empson, J.M., Nabuzoka, D. e Hamilton, D. (2006). El desarrollo atípico infantil: problemas emocionales y conductuales, maltrato infantil, problemas de aprendizaje.. Barcelona: CEAC
- Falk, J. (Ed.) (2008). Lóczy, educación infantil. . Barcelona: Octaedro
- García Sánchez, F. (1998). Ficha individual de seguimiento para atención temprana: manual guía. Murcia: Federación Murciana de Asociaciones Pro Deficientes Mentales
- García Sánchez, F. A. (2002). Atención temprana: elementos para el desarrollo de un modelo integral. . Bordón, 54 (1), 39-52
- García Sánchez, F. A. (2002). Reflexiones acerca del futuro de la atención temprana desde un modelo integral de intervención. Siglo cero, 33 (2), 200, 5-14
- Gervilla Castillo, M.A. (2006). Didáctica básica de la educación infantil: Conocer y comprender a los más pequeños. . Madrid: Narcea
- Godall Castell, T. (2010). Emmi Pikler : la competencia motriz del bebé es posible cuando cambia la mirada del adulto.. Aula de infantil, 53, 5-8
- Golombok, S. (2006). Modelos de familia. ¿Qué es lo que de verdad cuenta?. . Barcelona: Graó
- Gómez Artiga, A., Víguer Seguí, P. e Cantero López, M.J. (Coords.) (2003). Intervención temprana. Desarrollo óptimo de 0 a 6 años.. Madrid: Pirámide.
- Grupo de Atención Temprana (2000). Libro Branco da Atención Temprá.. Madrid: R. Patronato de Prevención y de Atención a Personas con Minusvalía
- Gutiez Cuevas, P. (1995). La educación infantil. Modelos de atención a la infancia.. Revista Complutense de Educación, 6 (1), 101-113
- Gutiez Cuevas, P. (Ed.) (2005). Atención temprana. Prevención, detección e intervención en el desarrollo (0-6 años) y sus alteraciones.. Madrid: Editorial Complutense
- Herrero, M.L. (1997). La importancia de la observación en el proceso educativo. Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado,1 (0), 1-4
- Juan-Vera, M. J. e Pérez-López, J. (2009). El funcionamiento de un Centro de Desarrollo Infantil y Atención Temprana . Revista interuniversitaria de formación del profesorado, 65, 21-38
- López Recacha, J. A. (2008). La atención temprana: modelo integrador en el ámbito escolar.. Almería: Corintia
- López Sánchez, F. (Coord.) (2007). La escuela infantil: observatorio privilegiado de las desigualdades. . Barcelona: Graó
- López Sánchez, F. (2008). Necesidades en la infancia y en la adolescencia. Respuesta familiar, escolar y social. .

Madrid: Pirámide

- Mallebrera Quiles, C. (2008). Juego, juguetes y atención temprana : pautas para el diseño de juguetes útiles en la terapia psicopedagógica.. Asociación Investigación Industria del Juguete
 - Maraví Artieda, P. e Elcarte Elcarte, M. P. (2006). La atención temprana: la aventura de ayudar a crecer.. Idea: la revista del Consejo Escolar de Navarra, 22
 - Medrano, G. (1997). La observación sistemática en contextos educativos como medio de formación del maestro de educación infantil.. Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado, 1 (0), 1-6
 - Méndez Zaballos, L. (2000). Tres eran tres : la escuela infantil, la familia y el equipo de atención temprana. . Aula de innovación educativa, 95, 18-21
 - Millá M.G., e Mulas, F. (Drs.). (2005). Atención Temprana. Desarrollo infantil, diagnóstico, trastornos e intervención.. Valencia: Promolibro.
 - Padilla, M.T. (2002). Técnicas e instrumentos para el diagnóstico y la evaluación educativa.. Madrid: Editorial CCS.
 - Paniagua, G. y Palacios, J. (2005). Educación infantil: respuesta educativa a la diversidad. . Madrid: Alianza
 - Pérez-López, J. e Brito, A. (Coords) (2004). Manual de Atención Temprana.. Madrid: Pirámide
 - Pérez Sánchez, M.I. e Lorenzo Rivero, M.J. (2001). IDAT. Inventario de Desarrollo Atención Temprana. Salamanca: Amarú
 - Perpiñán Guerras, S. (2009). Atención temprana y familia: cómo intervenir creando entornos competentes.. Madrid: Narcea
 - Pikler, E. (2004). Moverse en libertad.. Madrid: Narcea
 - Regidor, R. (2003). Las capacidades del niño. Guía de estimulación temprana de 0 a 8 años.. Madrid: Palabra
 - Sánchez Asín, A. (1997). Atención temprana. Programa (0-3 años). . Barcelona: Cedecs
 - Sánchez Asín, A. (2001). Atención temprana : núcleos fundamentais para a intervención. . Revista galega do ensino, 32, 151-168
 - Sánchez Caravaca, J. (2000). Un programa de prevención y atención temprana desde la Administración educativa.. Revista de Atención Temprana, 3 (1), 29-36.
 - Serrano, A. M. (2005). Inteligencias múltiples y estimulación temprana: guía para educadores, padres y maestros.. México: Trillas-Eduforma
 - Silva Salinas, S. (2004). Atención a la diversidad en educación infantil. Necesidades educativas: Guía de actuación para docentes.. Vigo: Ideaspropias
 - Valcarce García, A. (2008). Políticas Públicas para la Atención Temprana de la Infancia 0-6 años.. Revista de educación, 347, 141-153
 - Vidal Lucena, M. (1990). Atención temprana: guía práctica para la estimulación del niño de 0 a 3 años.. Madrid: Ciencias de la educación preescolar y Especial, D.L.
 - Viguer Seguí, P. (2003). Optimización evolutiva: fundamentos del desarrollo óptimo. . Madrid, Pirámide
 - VVAA (1994). Pautas y registros de observación y evaluación. Primer ciclo de educación infantil.. Barcelona: Graó
- Os temas e as actividades prácticas da materia pódense obter en moodle ou no servizo de reprografía da facultade.

Bibliografía complementaria - (). .

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

A entrega de todas as tarefas-actividades propostas realizarase vía telemática, a través da plataforma Moodle, para contribuír a un desenvolvemento sostíbel, previr impactos negativos sobre o medio ambiente e evitar o esgotamento dos recursos naturais.

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías